

Híven, becsülettel, vitézül!

1881-től e jelmondat alatt/szellemében közel hatvanöt esztendeig szolgálta a mindenkori magyar államot a magyar királyi Csendőrség (1918 novembere és 1919 márciusa között a királyi jelző nélkül, 1919 márciusa és 1919 augusztusa között pedig a testület tagjainak egy része „vörösörként” az új hatalmat), amelynek tevékenysége, a magyar történelemben játszott szerepe nem kevés érzelmet váltott ki és vált ki napjainkban is mindazok körében, akik a csendőr szót meghallják.

De mi is volt a csendőrség? Európai hagyományokra és példákra épülő, a magyar vidék közbiztonságát a korábbi időszakokhoz képest, addig elképzelhetetlen módon garantáló katonailag szervezett őrtestület? A magyar nép elnyomására, a paraszt-, munkásmozgalmi megmozdulások létrehozott erőszakszervezet? A magyar állam mindenek felettségét (is) garantáló sajátos fegyveres erő?

Megannyi kérdés tehető fel és megannyi válasz adható a megfogalmazott kérdésekre. A történetírás feladata kell, hogy legyen megfogalmazni ezeket a kérdéseket és azokra hiteles, szakszerű válaszokat adni.

S miként teheti meg ezt?

Bemutatja az immáron lassan hatvanöt esztendeje megszüntetett „katonailag szervezett őrtestület” létrejöttének okait, körülményeit, a közbiztonság feletti örökösége során alkalmazott módszereket, a testület tagjainak mindennapjait, a második világháború évei tragikus történéseiben vállalt szerepét és mindazt, ami ennek a mindenkori magyar állam legmegbízhatóbb és leghatározottabb rendvédelmi testületének a történetéhez tartozik. S teszi mindezt harag és elfogultság nélkül, mert ez az alapja a hiteles, őszinte és kritikus történetírásnak.

A magyar királyi Csendőrség a létrehozásától kezdve a mindenkori magyar állam meghatározó közbiztonsági testülete volt, melynek tagjai minden helyzetben és minden körülmények között a fennálló törvények és jogszabályok betartására voltak kötelezve.

Mérlegelési lehetőségük, az utasításokban, jogszabályokban előírtaktól való eltérésre joguk nem volt, lett legyen az elkövető általi cselekmény egy egyszerű kihágási eset, vagy a XX. századi magyar történelem tragikus eseményében, a magyarországi zsidóság gettókba tömörítésében és a deportálásban való közreműködés.

Utóbbi esetben ugyanúgy jártak el, mint minden más feladat végrehajtásakor: határozottan, szigorúan, a kapott parancsok, utasítások mérlegelése nélkül.

S hogy voltak a testület tagjai között olyanok is, akik visszaéltek a helyzetükkel és egyéni eljárásuk ma is elítélendő? Voltak, s többek között ez is az 1881-ben, majd 1922-ben törvénnyel létrehozott testület 1945-ös, miniszterelnöki rendelettel történt megszüntetéséhez vezetett.

A volt magyar királyi Csendőrség Magyarországon maradt, illetve oda visszatért tagjai szinte kivétel nélkül a társadalom perifériájára szorultak, életük végéig örök bélyegként maradt rajtuk: csendőr.

E testület egykori tagjai voltak azok, akik a szovjet hadifogságból a legkésőbb térhettek haza és a hazatérésük után még Kazincbarcikán, Tiszalökön „építhették a szocializmust.” Ők voltak azok, akik a nyugati hadifogságból hazaérkezve, például 1946. január 18-án Komáromban kiválogattattak, az Igmándi erődben meztelenre vetkeztettek és botokkal egész éjszaka verettek, ahogy a következő napokban is.

A magyar királyi Csendőrség története része a magyar múltnak, része a magyar rendvédelem történetének. A testület teljesítményének szakmai értékelése, a szervezet felépítésének érdemi tanulmányozása, a bűnmegelőzésben és bűnüldözésben hasznosítható módszereinek az átvétele még napjainkig sem történt meg. Pedig lehetnének a múlt tanulmányozásából leszűrhető, áttemelhető tanulságok!

Ahogy tanulságul szolgálhatna a testület megszüntetése és tagjai kollektív elítélése, illetve a részleges „rehabilitáció” megtörténte. Mindezek után, ami még ránk vár: a testület történetének hiteles bemutatása, a múlt történéseiből levonható tanulságok hasznosítása, a bűnök emlékezetben tartása!

Ha ezt tesszük, akkor azt mondhatjuk, ebben az esetben is a „sine ira et studio” elvét alkalmaztuk, ami mindannyiunk kötelessége. Ennek az elvnek a szem előtt tartásával született meg a magyarországi Rubicon folyóirat 2010. évi 1. száma -- A csendőrség története 1881-1945 felirattal a címlapon --, amelynek írásaiban a szerzők – Csapó Csaba, Kaiser Ferenc, Kovács Zoltán András, Molnár, Judit, Szakály Sándor, Zlinszky János...-- ilyen formában talán elsőként tettek kísérletet arra, hogy egy sokszor és sokak által csak elítélt, míg mások által kritikátlanul csodált szervezetet – a volt magyar királyi Csendőrséget -- hiteles, korabeli történeti források segítségével, annak minden pozitív és negatív tulajdonságának a megjelenítésével bemutassanak.

Lehet, hogy elfogultnak tűnik az állítás, de az írásokat olvasva úgy tűnik: sikerrel tettek eleget vállalásuknak a szerzők és talán ez a tematikus szám újabb szakmai – és nem politikai! – vitákra ösztönözheti a kutatókat és a viták eredményeként újabb tényeket tárhatnak az érdeklődők el.

Bécsi Napló 2010. Jan/Feb.